

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)

SSN Adam Redzik

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

w sprawie z protestu wyborczego A. M. B., I. T. W.
przeciwko ważności wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
przy udziale Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej w W. [...], Prokuratora Generalnego
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 3 grudnia 2019 r.

postanawia:

pozostawić protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

A. B. i I. W. (dalej: wnoszące protest) wyborcy zarejestrowani w Okręgu Nr [...] w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej 2019 i w Okręgu Nr [...] w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019 r., wniosły protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu RP i do Senatu RP, które odbyły się w dniu 13 października 2019 r. w Obwodowej Komisji Wyborczej Nr [...] w W. (dalej: Ob.KW). Wnoszące protest zarzuciły dopuszczenie się przestępstw przeciwko wyborom wymienionych w Rozdziale XXXI Kodeksu Karnego, dotyczących przebiegu głosowania i ustalania wyników głosowania, a także naruszenia prawa wyborczego określonego w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks Wyborczy (t.j. Dz.U. 2019, poz. 684 ze zm., dalej: k.wyb.) oraz w wytycznych dla obwodowych komisji

wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 210/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2019 r. (M.P. 2019, poz. 890, dalej: Wytyczne) a dotyczących przebiegu głosowania oraz ustalania wyników głosowania, które mogły zniekształcić wyniki wyborów, poprzez:

1. próbę ingerencji informatyka w treść uwag do protokołu końcowego, które zamierzała wpisać przewodnicząca Ob.KW oraz zdecydowana większość członków Ob.KW, tj. naruszenie art. 103 b § 1 pkt 3 k.wyb., punktu 107 Wytycznych, art. 513c k.wyb., art. 248 pkt 3 oraz art. 249 pkt 4 k.k. Odwołujące podniosły, że początkowo informatyczka próbowała przekonać pozostałych członków Ob.KW, że wniesiona przez nich uwaga nie ma żadnego znaczenia i sugerowała jej pominięcie. Następnie, wobec stanowiska członków Ob.KW popierających nakaz przewodniczącej dotyczący umieszczenia uwagi w protokole udawała, że nie potrafi wprowadzić żadanego tekstu uwagi do protokołu. W końcu zaczęła przejawiać coraz większą agresję, krzyczała na przewodniczącą i pozostałych członków komisji, obrażając ich i grożąc konsekwencjami (twierdziła, że „ma wielkie ku temu możliwości”). Informatyczka odmówiła wydrukowania egzemplarza protokołu końcowego głosowania do Sejmu dla przewodniczącej oraz członków komisji. W efekcie ww. zachowań informatyczki (wspomaganych przez zastępcę przewodniczącego) nie doszło do porównania protokołu „ręcznego” z ostatecznym wydrukiem protokołu wysłanego do Ob.KW. Praca nad wysłaniem protokołu trwała bardzo długo - przeciągała się od ok. 23.00 w niedzielę do ok. 5:00 rano w poniedziałek, przy czym informatyczka samodzielnie - bez udziału członków komisji - wprowadzała wyjaśnienia do raportu ostrzeżeń. Doprowadziwszy w ten sposób przewodniczącą i resztę składu Ob.KW do kompletnego zdezorientowania, informatyczka produkowała kolejne wersje protokołu końcowego (7 wersji) nakłaniając wszystkich członków Ob.KW do natychmiastowego podpisywania kolejnych wersji protokołu bez porównywania zawartych w nich danych z wynikiem głosowania, protokołem „ręcznym” oraz raportami ostrzeżeń. W efekcie tego przewodnicząca i członkowie Ob.KW stracili kontrolę nad tym, jakie wartości

liczbowe i jakie informacje zawierał protokół końcowy. Dlatego ważne jest porównanie wszystkich dokumentów, łącznie z raportami ostrzeżeń, gdyż zachodzi tu uzasadnione domniemanie zamiaru podmiany protokołów wyborczych. Ponadto, będąc jednocześnie członkiem Ob.KW informatyka - w trakcie prac komisji - wielokrotnie podważała decyzje przewodniczącej i próbowała nastawić innych przeciwko niej.

W podobny sposób postępował też zastępca przewodniczącej pan A. K., który próbował podburzać członków Ob.KW przeciwko przewodniczącej, kwestionował jej decyzje, samowolnie próbował opuścić lokal wyborczy, niwecząc w ten sposób wymaganą prawem liczbę członków Ob.KW obecnych w lokalu wyborczym (2/3 pełnego składu). Przy przeciągających się w czasie pracach nad wysłaniem protokołu, w czasie chwilowej nieobecności przewodniczącej, zastępca przewodniczącej próbował nastawić członków Komisji przeciwko niej, co doprowadziło do ostrej scysji pomiędzy nim i członkinią Komisji A. D., która zarzuciła mu permanentne krytykowanie przewodniczącej. Doszło wówczas do ostrej wymiany zdań, w którą włączyli się inni. Ostatecznie dzięki zdecydowanej postawie przewodniczącej uwaga została przez informatyka wpisana;

2. pracę informatyka poza lokalem wyborczym w osobnym pomieszczeniu poza kontrolą i możliwością obserwacji jego pracy przez wszystkich członków Ob.KW, tj. naruszenie pkt 110 Wytycznych, art. 513c k.wyb. i art. 248 pkt 3 k.k.;

3. usunięcie wywieszonego na lokalu wyborczym protokołu końcowego, podpisanego przez wszystkich członków Komisji, już po jego wywieszeniu na budynku, wykonane na wniosek urzędnika wyborczego z Dzielnicy Ś. Z. P., pomimo protestu przewodniczącej OKW, tj. naruszenie art. 248 pkt 2 i 3 k.k.;

4. przewożenie do urzędu niezabezpieczonych/niezaplombowanych protokołów, tj. naruszenie art. 248 pkt 2 i 3 k.k. oraz pkt 121 Wytycznych. Zastępca przewodniczącej oryginały protokołów głosowania przewoził do urzędu dzielnicy (niezaplombowane) w swojej teczce. Na miejscu (w urzędzie) stwierdził, że nie ma w swojej teczce oryginału protokołu głosowania do Senatu. W celu wyjaśnienia tego zdarzenia urzędnik ds. wyborów p. Z. P. zabrał p. A. K. razem z protokołami głosowania do innego pomieszczenia, całkowicie pomijając osobę przewodniczącej.

Następnie obaj panowie A. K. i Z. P. wezwali członka Ob.KW pana M. W.-M., aby pojechał do lokalu wyborczego Ob.KW [...] celem przywiezienia wywieszonego tam protokołu głosowania do Senatu, co spotkało się z protestem przewodniczącej (zignorowanym). W chwili przybycia w/w członka komisji ze zdjętą kopią protokołu okazało się, że p. A. K. odnalazł jednak „zaginiony” protokół.

Wskazując na słuszność przedmiotowego protestu, wnoszące protest wniosły o uznanie zasadności wszystkich czterech zarzutów, których skutki w znacznym stopniu mogły zniekształcić wynik wyborów do Sejmu RP i do Senatu RP w Ob.KW Nr [...] w W., a także o rozstrzygnięcie o ważności/nieważności wyborów oraz orzeczenie o przeprowadzeniu ponownych wyborów do Sejmu i Senatu RP w Ob.KW Nr [...] w W. wraz ze wskazaniem czynności, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (dalej: PKW) wyraził opinię, że protest nie spełnia wymogów formalnych przewidzianych dla protestu wyborczego i w związku z tym powinien być pozostawiony bez dalszego biegu. Przewodniczący PKW stwierdził, że odniesienie się do zarzutów sformułowanych w złożonym proteście wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego i ustalenia na jego podstawie stanu faktycznego, do czego Komisja nie jest uprawniona. Nadto Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wskazał, że przepisy k.wyb. nie przewidują stwierdzenia nieważności wyborów w obwodowej komisji wyborczej, czego domagają się wnoszące protest. Nie kwestionują one przy tym wyników wyborów, wyniku wyborów w okręgu, czy też wyboru danego posła lub senatora, a żądają jedynie stwierdzenia nieważności wyborów do Sejmu i Senatu w danym obwodzie głosowania, czego nie przewiduje k.wyb.

Okręgowa Komisja Wyborcza w W. [...] (dalej: OKW), wobec stwierdzenia, że okoliczności podnoszone przez wnoszące protest nie miały wpływu na wynik wyborów, wniosła o wyrażenie opinii, iż protest jest bezzasadny. OKW wskazała, że z analizy protokołów głosowania w obwodzie zarówno w wyborach do Sejmu RP jak i do Senatu RP w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w W. wynika, że zostały sporządzone prawidłowo zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym. Zdaniem OKW skarżące nie wskazały na żadne okoliczności, które uzasadniałyby twierdzenie, że czynności wykonywane przez Komisję oraz informatyka, po

ustaleniu w protokole wyników głosowania, mogły mieć jakikolwiek wpływ na to, jakie dane zostały wprowadzone do protokołu. Skarżące nie wykazały także, aby miało dojść do rozbieżności pomiędzy protokołem sporządzonym ręcznie, a wprowadzonym do systemu WOW (wsparcie organów wyborczych), wydrukowanym i podpisanym przez członków Komisji. OKW podniosła, że oczekiwanie wnoszącej protest, aby informatyk wprowadzający dane do systemu informatycznego WOW pracował w tym samym miejscu, w którym pracuje komisja jest nieuzasadnione. Czynności te mogą być wykonywane tam, gdzie znajduje się komputer z dostępem do Internetu. W wielu przypadkach następowało to w innych pomieszczeniach budynku, w którym znajdował się lokal wyborczy. OKW stwierdziła także, że ewentualne nieprawidłowości przy zabezpieczaniu i zdawaniu dokumentów z wyborów nie miały wpływu na ważność wyborów. OKW podkreśliła, że okoliczności podnoszone przez skarżące dotyczą przede wszystkim naruszenia zasad współpracy członków Komisji z urzędnikami i pracownikami wspomagającymi prace komisji oraz wzajemnych relacji między nimi, a nie naruszenia przepisów prawa wyborczego skutkującego nieprawidłowym ustaleniem wyników wyborów w obwodzie. OKW zwróciła uwagę, że jedna ze Skarżących pełniła funkcję Przewodniczącej Komisji Obwodowej i to na niej spoczywał obowiązek dopilnowania prawidłowego, zgodnego z przepisami przygotowania i przeprowadzenia głosowania, ustalenia wyników głosowania i wyników wyborów w obwodzie oraz przekazania właściwym organom protokołów sporządzonych w obwodzie.

Prokurator Generalny nie zajął stanowiska w sprawie. Odpis protestu został prawidłowo doręczony Prokuratorowi Generalnemu w dniu 13 listopada 2019 r.

Wnoszące protest wniosły o przeprowadzenie dowodu z: zeznań wnoszącej protest, Przewodniczącej Ob.KW, A. B.; zeznań wnoszącej protest, członka Ob.KW, I. W.; zeznań świadka, członka Ob.KW A. D.; porównania protokołu załączonego z protokołem ostatecznym, wysłanym do Okręgowej Komisji Wyborczej; notatki ze spostrzeżeniami dotyczącymi wpisanej do obu protokołów uwagi. Sąd Najwyższy dopuścił dowód z dokumentów w aktach sprawy, których prawdziwości uczestnicy postępowania nie kwestionowali. Żaden z uczestników postępowania nie zaprzeczył faktom opisanym przez wnoszące protest. Wobec powyższego Sąd

Najwyższy nie stwierdził podstaw do przeprowadzenia dowodu z zeznań wnoszących protest oraz świadka A. D., które stanowiłyby jedynie potwierdzenie faktów już znanych Sądowi i niezaprzeczonych.

Na podstawie dokumentów w aktach sprawy Sąd Najwyższy ustalił, że:

- w protokole głosowania w obwodzie nr [...] w Okręgu Wyborczym nr [...] na listy kandydatów na posłów, widnieją następujące adnotacje:

15. uwagi o przypuszczalnej różnicy pomiędzy sumą liczb z pkt 3 i 4 a liczbą z pkt 1; „Komisja wydała wyborcy więcej niż jedną kartę do głosowania danego rodzaju”;

21. Adnotacja o wniesieniu uwag przez członków obwodowej komisji wyborczej z wymienieniem konkretnych zarzutów „Brak numeru mieszkania w adresach podanych w spisie wyborców u niektórych osób dopisujących się do spisu wyborców drogą elektroniczną w liczbie 26 wyborców (ponad 1,5% liczby wyborców uprawnionych do głosowania)”;

- w protokole głosowania w obwodzie nr [...] w Okręgu Wyborczym nr [...] na kandydatów na senatorów, widnieją następujące adnotacje:

16. Uwagi o przypuszczalnej przyczynie różnicy pomiędzy liczbą z pkt 9 pomniejszoną o liczbę z pkt. 9a a liczbą z pkt. 4, a także o przypuszczalnej przyczynie różnicy pomiędzy liczbą z pkt. 9a a liczbą z pkt. 8e „Prawdopodobnie 6 wyborców wyniosło z lokalu otrzymaną kartę wyborczą nie wrzucili jej do urny”.

21. Adnotacja o wniesieniu uwag przez członków obwodowej komisji wyborczej z wymienieniem konkretnych zarzutów „Brak numeru mieszkania w adresach podanych w spisie wyborców u niektórych osób dopisujących się do spisu wyborców drogą elektroniczną w liczbie 26 wyborców (ponad 1,5% liczby wyborców uprawnionych do głosowania)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 101 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów na zasadach określonych w ustawie. Zasady te zostały określone w przepisach ogólnych Kodeksu wyborczego (art. 82 i art. 83) oraz w odniesieniu

do wyborów do Sejmu w art. 241-246 Kodeksu wyborczego (tj. Dz.U. 2019, poz. 684 ze zm., dalej: k.wyb.) i do Senatu (art. 241-246 k.wyb. w zw. z art. 258 k.wyb.). W myśl art. 241 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien wskazać w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera te zarzuty. Wskazanie zarzutów i dowodów jest wymogiem formalnym protestu wyborczego, którego niespełnienie skutkuje pozostawieniem go bez dalszego biegu, stosownie do treści art. 243 § 1 k.wyb.

W tym miejscu podkreślić należy, że protest wyborczy może być wniesiony wyłącznie przeciwko ważności wyborów, wyniku wyborów w okręgu, czy też wyboru danego posła lub senatora. Jak słusznie wskazał Przewodniczący PKW, brak jest natomiast podstaw do stwierdzenia ważności wyborów w obwodowej komisji wyborczej. Wnoszące protest wniosły o stwierdzenie nieważności wyborów przeprowadzonych w Ob.KW, co stanowi istotne uchybienie.

Zgodnie z treścią art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb., przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub naruszenia przepisów kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Stosownie do treści art. 248 pkt 2 i 3 k.k. podlega karze kto w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Parlamentu Europejskiego, wyborami organów samorządu terytorialnego lub referendum: używa podstępu celem nieprawidłowego sporządzenia listy kandydujących lub głosujących, protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych (pkt 2); niszczy, uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty wyborcze albo referendalne (pkt 3). W myśl art. 249 pkt 4 k.k. podlega karze, kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza sporządzaniu protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych. W tym miejscu należy wyjaśnić pojęcia: przemocy, podstępu, groźby bezprawnej. Przemocą jest takie oddziaływanie środkami fizycznymi, które uniemożliwiając lub przełamując opór zmuszanego, ma albo nie

dopuszczyć do powstania lub wykonania jego decyzji woli, albo naciskając aktualnie wyrządzaną dolegliwością na jego procesy motywacyjne, nastawić jego decyzję w kierunku pożądanym przez sprawcę (zob. T. Hanausek, *Przemoc jako forma działania przestępnego*, Kraków 1966 r., s. 65). Przemoc może być skierowana albo bezpośrednio wobec samego pokrzywdzonego (tzn. na jego ciało), albo wobec osoby trzeciej lub też wobec rzeczy (zob. M. Mozgawa, *Odpowiedzialność karna za przestępstwo naruszenia nietykalności cielesnej*, Lublin 1991, s. 75). W rozumieniu art. 115 § 12 k.k. groźba bezprawna to: 1) groźba karalna, czyli groźba, o której mówi art. 190 (groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub na szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona); 2) groźba spowodowania postępowania karnego lub innego postępowania, w którym może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna; jak również rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej; nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego lub innego postępowania, w którym może zostać nałożona administracyjna kara pieniężna, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem lub zachowaniem zagrożonym administracyjną karą pieniężną 3) groźba rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej. Podstęp w doktrynie prawa karnego interpretowany jest dwójako: w węższym znaczeniu polega na wprowadzeniu w błąd lub wykorzystaniu błędu ofiary w zakresie przesłanek motywacyjnych, które wpływają na powzięcie przez nią decyzji; w szerszym znaczeniu podstęp polega zarówno na wprowadzeniu w błąd lub wykorzystaniu błędu w sferze przesłanek procesu motywacyjnego ofiary, jak też na wyzyskaniu lub spowodowaniu błędu ofiary i doprowadzeniu jej przez to do stanu, w którym nie mogła ona podjąć lub zrealizować decyzji woli ze względu na wyłączenie aparatu decyzyjnego lub ruchowego (zob. M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz i M. Kulik. Art. 115 § 12 k.k.; [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, System Informacji Prawnej, LEX 2019).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, jeżeli w proteście zarzucono popełnienie przestępstw przeciwko wyborom, Sąd Najwyższy ustala zasadność zarzutu według znamion określonych w k.k., natomiast nie orzeka

w przedmiocie popełnienia przestępstwa ani w zakresie przedmiotowym ani podmiotowym. Sąd Najwyższy rozpoznając taki protest jedynie stwierdza, że określone zachowanie - nawet nieznanej osoby lub osób - spełnia w świetle okoliczności sprawy znamiona określone w ustawie karnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2015 r., III SW 160/15).

Sąd Najwyższy stwierdził, że podniesione przez wnoszące protest zarzuty nie mieszczą się w dyspozycji art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb. Odnosząc się do pierwszego z podniesionych zarzutów, tj. próby ingerencji informatyka w treść uwag do protokołu końcowego, które zamierzała wpisać przewodnicząca Ob.KW oraz zdecydowana większość członków Ob.KW, tj. naruszenie art. 103 b § 1 pkt 3 k.wyb., punktu 107 Wytycznych, art. 513c k.wyb., art. 248 pkt 3 oraz art. 249 pkt 4 k.k., Sąd Najwyższy stwierdził, że z dokumentów w aktach sprawy (kopii protokołów Ob.KW nr [...] w W.) wynika, że protokoły wyborcze Ob.KW nr [...] w W. zawierają stosowne adnotacje dotyczące zarówno 6 brakujących kart do głosowania w głosowaniu do Senatu RP jak i wskazanych w notatce nieprawidłowości dotyczących spisu wyborców w głosowaniu do Sejmu RP i do Senatu RP. Wnoszące protest jednoznacznie stwierdziły, że stosowne uwagi zostały umieszczone w protokołach wyborczych zarówno do Sejmu jak i do Senatu, zatem brak jest podstaw do stwierdzenia naruszenia art. 248 pkt 3 k.k. Wnoszące protest opisały zachowanie pani informatyk jako agresywne, jednak przytoczyły treść tylko jednej jej wypowiedzi, że „pociągnie ona do odpowiedzialności członków komisji i że ma ku temu wielkie możliwości”, która nie może zostać uznana za groźbę karalną w rozumieniu Kodeksu karnego, bowiem nie zawiera w sobie m.in. groźenia popełnieniem przestępstwa na szkodę członków komisji, wszczęcia postępowania karnego lub administracyjnego, skutkującego nałożeniem kary pieniężnej, co mogłoby wzbudzić w członkach Ob.KW uzasadnioną obawę, że groźba ta będzie spełniona. Opisane przez wnoszące protest zachowanie pani informatyk mogło mieć negatywny wpływ na atmosferę prac Komisji, tym bardziej, że miały one miejsce w późnych godzinach nocnych. Niewątpliwie zachowanie pani informatyk mogłoby zostać uznane za swoiste przeszkadzanie w sporządzeniu protokołów głosowania, które jednak nie wypełnia dyspozycji art. 249 pkt 4 k.k. Od strony przedmiotowej jest to przestępstwo formalne, gdyż do jego znamion nie należy

wywołanie skutku w postaci faktycznego uniemożliwienia sporządzania protokołów lub innych dokumentów wyborczych. Jednakże samo przeszkadzanie, czyli ingerowanie w spokojny, prawem przewidziany tryb sporządzania protokołów, musi przybrać postać któregoś z enumeratywnie wymienionych sposobów działania, tj. przemocy, podstępu, groźby bezprawnej (*vide*: Kodeks karny. Komentarz pod red. A. Wąska i R. Zawłockiego, Warszawa 2010, tom II, s. 425; Kodeks karny. Komentarz pod red. A. Zolla, Warszawa 2008, tom II, s. 1127; postanowienie Sądu Najwyższego z 10 listopada 2011 r., III SW 102/11). Odwołujące się podniosły również, że opisane wyżej zachowanie pani informatyk narusza art. 513c k.wyb. Ustawodawca uznał za celowe penalizowanie w ramach odpowiedzialności za wykroczenie z art. 513c k.wyb., zachowania polegające na tym, że sprawca przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza osobom uprawnionym na mocy przepisów kodeksu w ich czynnościach polegających na monitorowaniu lub dokumentowaniu procedur wyborczych. Jak już wyżej wskazano zachowanie pani informatyk nie stanowiło groźby karanej, nie miało cech podstępu ani przemocy w opisanym wyżej karnoprawnym rozumieniu tych pojęć.

Zgodnie natomiast z art.103b § 1 pkt 3 k.wyb. każdy członek Ob.KW ma prawo wnosić do protokołu uwagi, z wymienieniem konkretnych zarzutów. Punkt 107 Wytycznych stanowi, że do protokołu głosowania mogą wnieść uwagi mężowie zaufania obecni przy pracach komisji oraz członkowie komisji uczestniczący w jej pracach. Uwagi (...) komisja wpisuje bezpośrednio do protokołu. Z treści załączonych do protestu dokumentów, jak i z oświadczenia wnoszących protest, wynika jednoznacznie, że wszystkie uwagi do protokołów zostały wniesione skutecznie, a ich treść odpowiada zgłoszonym przez członków Ob.KW treści. Brak jest podstaw do stwierdzenia, że członkowie komisji nie mogli skorzystać ze ww. uprawnienia lub zostało ono w jakikolwiek sposób ograniczone. Wobec powyższego Sąd Najwyższy uznał pierwszy z podniesionych zarzutów za niezasadny.

Odnosząc się do zarzuty naruszenia Wytycznych, wyjaśnić należy, że zgodnie z art. 82 k.wyb. podstawą wniesienia protestu mogą być wyłącznie zarzuty oparte na naruszeniu wskazanych norm ustawowych, natomiast Wytyczne stanowią realizację kompetencji Państwowej Komisji Wyborczej, delegowanych

przez ustawodawcę i jako takie nie mają rangi ustawy. Wytyczne są jedynie załącznikiem do Uchwały PKW, mają charakter jednorazowy, których celem jest zapewnienie prawidłowej organizacji i przebiegu określonych wyborów, tu: wyborów do Sejmu RP i do Senatu RP, które odbyły się w dniu 13 października 2019 r. Wobec powyższego naruszenie Wytycznych nie może stanowić podstawy protestu wyborczego a rozważania dotyczące naruszenia Wytycznych mają jedynie charakter wyjaśniający.

Odnosząc się zatem do drugiego z podniesionych przez wnoszące protest zarzutu, tj. naruszenia Wytycznych przez wykonywanie pracy informatyka poza lokalem wyborczym w osobnym pomieszczeniu poza kontrolą i możliwością obserwacji jego pracy przez wszystkich członków Ob.KW, wskazać należy, że zgodnie z pkt 110 Wytycznych w każdym etapie prac w aplikacji, oprócz osoby odpowiedzialnej za obsługę informatyczną komisji, powinni brać udział wszyscy członkowie komisji obecni w lokalu wyborczym, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy pomieszczenie, w którym swoje obowiązki wykonuje osoba odpowiedzialna za obsługę informatyczną, znajduje się w innym pomieszczeniu przynależnym do lokalu wyborczego. Przy tych czynnościach mogą być też obecni mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni oraz obserwatorzy międzynarodowi. Literalna wykładnia ww. przepisu jednoznacznie wyklucza obowiązek pracy informatyka w lokalu wyborczym, co podyktowane jest przede wszystkim uwzględnieniem realnych warunków lokalowych, w jakich pracują obwodowe komisje wyborcze; zwykle są to budynki użyteczności publicznej, nieposiadające infrastruktury umożliwiającej wykonywanie pracy przez informatyka w trakcie głosowania. Podkreślić także należy, że praca informatyka w dużej mierze odbywa się już po zakończeniu głosowania i związana jest przede wszystkim ze sporządzeniem protokołów głosowania. Powyższe nie wypełnia także znamion czynu z art. 248 pkt 3 k.k. ani art. 513c k.wyb., gdyż nie ma wpływu na przebieg prac Ob.KW.

Sąd Najwyższy, jako niezasadny ocenił trzeci z zarzutów, tj. usunięcie z budynku (lokalu wyborczego) wywieszanej wcześniej kopii protokołu wyborów do Senatu podpisanego przez wszystkich członków i zaakceptowanego przez koordynatora ds. wyborów. Jak wskazały wnoszące protest, protokół ten

prawdopodobnie wrócił na miejsce w niezmienionej postaci, jednak już poza kontrolą przewodniczącej i pozostałych członków Ob.KW. opisane przez odwołujące się okoliczności nie wypełniają dyspozycji art. 248 pkt 3 k.k., gdyż zachowanie członków Ob.KW nie zmierzało nawet do zniszczenia czy też ukrycia kopii protokołów wyborczych. Odwołujące się nie przedstawiły także żadnych dowodów na to, że kopia protokołu została usunięta lub podjęto czynności zmierzające do ich uszkodzenia czy też zniszczenia kopii protokołów. Na marginesie wskazać należy, że zgodnie z art. 77 § 1 k.wyb. niezwłocznie po sporządzeniu protokołu głosowania w obwodzie, przed jego przekazaniem właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania w obwodzie poprzez wywieszenie w lokalu wyborczym, w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców, kopii tego protokołu. Kopię protokołu otrzymuje każdy członek komisji i mąż zaufania. Protokół, o którym mowa w zdaniu pierwszym, umieszcza się na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej. Przepis ten nie wskazuje okresu, na jaki kopia protokołu ma być wywieszona w lokalu wyborczym ani procedury usunięcia protokołu. Kwestii tych nie regulują także Wytyczne. Zgodnie natomiast z treścią art. 77 § 3 k.wyb. przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub jego zastępca przekazuje niezwłocznie wójtowi kopię protokołu głosowania w obwodzie. Wyborcom, w ciągu 30 dni od dnia przekazania, przysługuje wgląd do kopii protokołu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, w siedzibie gminy, do której przekazano kopię protokołu. Nie ulega wątpliwości, że kopia protokołów głosowania została wywieszona, a wyborcy mieli możliwość zapoznania się z wynikami wyborów w Ob.KW nr [...].

Czwarty z podniesionych przez wnoszące protest zarzut dotyczy prawidłowego doręczenia do właściwej Okręgowej Komisji Wyborczej protokołów wyborczych, tj. naruszenia art. 248 pkt 2 i 3 k.k. Przewożenie do Urzędu Dzielnicy niezabezpieczonych/niezaplombowanych protokołów stanowi naruszenie pkt 121 Wytycznych, zgodnie z którym po jednym egzemplarzu protokołu głosowania na listy kandydatów na posłów i na kandydatów (lub kandydata) na senatora wraz ze wszystkim załącznikami, jeżeli były sporządzone (adnotacje komisji,

które nie zmieściły się w protokole, uwagi mężów zaufania, uwagi członków komisji, stanowisko komisji w sprawie uwag wniesionych przez mężów zaufania lub członków komisji, stanowiące ich integralną część), umieszcza się w odrębnych dla wyborów do Sejmu i wyborów do Senatu kopertach (łącznie dwie koperty), które obowiązkowo zakleja się, pieczętuje na złączeniach oraz opisuje odpowiednio. Jednakże wnoszące protest nie przedstawiły żadnych dowodów, które mogłyby wskazywać na dokonane naruszenie. Powyższe okoliczności nie wypełniają natomiast znamion czynów z art. 248 pkt 2 i 3 k.k. Wnoszące protest podniosły zatem jedynie naruszenie Wytocznych, którego w żaden sposób nie udowodniły, tym samym także czwarty z podniesionych zarzutów nie spełnia warunków określonych w art. 241 § 3 k.wyb.

Reasumując, Sąd Najwyższy stwierdził, że podniesione w proteście zarzuty nie mogły być uznane za wypełniające dyspozycję art. 241 § 3 k.wyb. w zw. z art. 82 § 1 k.wyb. Wobec powyższego, na podstawie art. 243 § 1 k.wyb., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.